

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden
KFKS 2019/416
Planenheten
Nacka kommun
131 81 Nacka

2025-05-05

Yttrande över granskningsförslag till detaljplan för Henriksdalsbacken, del av fastigheten Sicklaön 37:11, Nacka kommun

Naturskyddsföreningen i Nacka, nedan föreningen, har tagit del av samrådshandlingarna och lämnar följande synpunkter.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra ny bebyggelse om ca 450 lägenheter på båda sidor om Henriksdalsbacken. Bebyggelsen öster om Henriksdalsbacken inkräktar på Trollaldalen, skogsområdet på Henriksdalsberget. Enligt planbeskrivningen syftar även detaljplanen till *”att skapa förutsättningar för ett tryggt och levande gaturum med stärkta kopplingar till det befintliga skogsområdet Trollaldalen samt att ta till vara, koppla ihop och förstärka de rekreativa värden som finns idag samt tillföra nya. Detaljplanen syftar vidare till att säkerställa att den nya bebyggelsen underordnar sig befintlig bebyggelse på Henriksdalsberget, stads- och landskapsbilden, platsens naturvärden samt att minimera negativ inverkan på riksintresse för kulturmiljövården – Stockholms farled och inlopp.”*

Efter samrådet har ytterligare utredningar gjorts, bla artskyddsutredningar gällande fåglar och fladdermöss, och en del justeringar gjorts av bebyggelsen för att värna mer av naturmarken. Planbestämmelser till skydd av naturvärden har införts. Föreningen menar att även om det är bra att vissa anpassningar gjorts är det inte tillräckligt för att mildra de negativa effekterna av detaljplanen. De stora dragen i detaljplanen är dock desamma som i samrådet och våra synpunkter vi framförde under samrådet kvarstår därför. Vi avstyrker planförslaget i den del som berör Trollaldalen, alltså den del som ligger öster om Henriksdalsbacken. Bebyggelsen väster om Henriksdalsbacken kan däremot accepteras.

Kommentarer till planens syfte och huvuddrag

Detaljplanen utgår från det antagna programmet för Henriksdal från 2018. Redan i programskedet kritiserades förslaget för att tillåta exploatering av orörd naturmark i skogsområdet Trollaldalen. Kritiken kom från enskilda kommuninvånare och från föreningar och nätverk. Även efter programperioden har kritik om bebyggelse i Trollaldalen framförts till Nacka kommun av medborgare och föreningar/nätverk. Trots det stora engagemanget för Trolldalens bevarande lägger Nacka kommun fram en detaljplan som innebär bebyggelse i

Trolldalen. Det är beklagligt att kommunen inte lyssnar på den omfattande och välgrundade kritiken mot byggplanerna.

Detaljplanen ingår i tunnelbaneavtalet men avståndet till närmaste tunnelbanestation blir långt och av planhandlingarna framgår inte något om det är tänkt att området ska få en förbättrad kollektivtrafikförsörjning i framtiden p.g.a. tunnelbanan. Det är anmärkningsvärt att tunnelbanan över huvud taget inte nämns i planbeskrivningen. Om detaljplanen ingår i tunnelbaneavtalet borde rimligen den framtida bebyggelsens kopplingar till tunnelbanan beskrivas.

Enligt planbeskrivningen kommer bebyggelsen anpassas till naturen och innebära *”stärkta kopplingar till det befintliga skogsområdet samt till att ta tillvara, koppla ihop och förstärka de rekreativa värden som finns samt lägga till nya däremellan.”* Även om justeringar har gjorts sedan samrådet är det fortfarande natur med högt naturvärde som exploateras, vilket vi menar ska undvikas i det längsta. På vilket sätt kopplingarna till skogsområdet stärks är svårt att förstå. I själva verket blir den nya bebyggelsen en barriär till det kvarvarande skogsområdet. Likadant är det med de rekreativa värdena. På vilket sätt tas de rekreativa värdena till vara genom planförslaget? Hur kopplas de ihop och hur förstärks de rekreativa värdena av att en del av skogen försvinner och hus tillkommer? Trolldalen är inte ett stort skogsområde och planförslaget innebär en märkbar minskning av området. Det ska till och med läggas till värden, men vilka värden då och på vilket sätt bidrar bebyggelse med upp till 9 våningshus till det? Detta framgår inte av planbeskrivningen och låter mest som fina ord utan innehåll. Att hävda att värden läggs till är inget annat än vilseledande och felaktigt.

Avvägning mellan motstående intressen

Att mark med höga naturvärden exploateras motiveras med att bostäder är ett angeläget allmänt intresse och att området ligger i ett centralt läge med gång- och cykelavstånd till Stockholms innerstad. Vidare sägs: *”I avvägningen mellan naturvärdena och det allmänna intresset av bostadsförsörjning bedöms behovet av bostäder i centralt läge väga tyngre.”* Men det saknas en motivering till varför man landat i den slutsatsen.

Vi håller med om att bostadsförsörjningen är ett angeläget allmänt intresse, men även naturen är ett angeläget allmänt intresse. Naturens betydelse för människors välbefinnande är väl dokumenterat i forskning. Utarmningen av den biologiska mångfalden är också en av de stora utmaningarna som mänskligheten står inför som är i paritet med klimatförändringarna och med katastrofala konsekvenser som följd.

Vad som saknas i analysen är att skog med höga naturvärden är en ändlig resurs som vi inte får tillbaka när den väl försvunnit. Skogar med höga naturvärden är i dagens Sverige sällsynta och mycket bevarandevärda. De är irreparabla och kan inte återskapas eller flyttas. Bostäder däremot kan byggas på andra platser som inte har höga naturvärden t.ex. vid Danvik center.

Det hävdas också att det är viktigt att bygga på båda sidor av Henriksdalsbacken för att skapa trygghet och ett levande gaturum. Vi ifrågasätter att det per automatik ska anses vara tryggare bara för att det är hus på båda sidor vägen. Om bostäder på endast ena sidan av vägen, som idag, upplevs som otryggt kan åtgärder sättas in mot det t.ex. bättre belysning. Boverket har material om hur man jobbar trygghetsskapande vid grönområden: [Trygg grönstruktur och park - Boverket](#)

Inventeringar visar på höga naturvärden

Flera inventeringar av naturen på Henriksdalsberget har gjorts under åren och alla visar på höga naturvärden i området. Inför detaljplanearbetet gjordes en naturvärdesinventering (NVI) enligt SIS-standard. Den visar att större delen av skogen på Henriksdalsberget har höga naturvärden, naturvärdesklass 2.

Som framgår av planhandlingarna är naturvärdena knutna till gammal tallskog med inslag av björk, ek, rönn och asp. Även ekdominerad skog finns på mullrikare mark. Död ved förekommer förhållandevis rikligt i området. I planbeskrivningen står: *”Den gamla tallskogen och andra miljöer med gamla träd förekommer i ett nätverk tillsammans med andra miljöer med gamla träd i tätortsnära småskogar och på äldre tomter på västra Sicklaön. Nätverket av gamla träd i dessa tätortsnära miljöer spelar sannolikt en stor roll för biologisk mångfald.”* Detta är något vi instämmer i.

Bra att artskyddsutredningar gjorts men planen försämrar förutsättningarna för fåglar och fladdermöss

Det är bra att artskyddsutredningar gällande fåglar och fladdermöss har gjorts. Men vi anser att dessa generellt bör göras i ett så tidigt skede som möjligt under planprocessen. Alltför ofta görs inventeringar och artskyddsutredningar i de senare skedena i planprocessen vilket gör det svårt att anpassa planerna utifrån resultaten och slutsatserna i utredningarna. Det är också ett onödigt risktagande om det visar sig att förbud utlyses enligt artskyddsförordningen i ett sent skede av planprocessen.

I planbeskrivningen står *”Artskyddsutredningarna som har utförts för fågel och fladdermus visar att den kontinuerliga ekologiska funktionen inte påverkas och att förbudet enligt artskyddsförordningen inte faller in om föreslagna åtgärder genomförs, se rubriken ”Fågelinventering och artskyddsutredning”.*”

Vidare framgår att *”ett genomförande av detaljplanen inte står i strid med artskyddsförordningen om föreslagna skyddsåtgärder genomförs. Dessa åtgärder har tagits om hand i utformningen av detaljplan eller kommer säkerställas i avtal med exploatör.”*

För att förbud enligt artskyddsförordningen inte ska träda i kraft har ett antal hänsynsåtgärder utformats. Dessa listas på sid 25 i planbeskrivningen och handlar bl.a. om att införa planbestämmelser för att minska ljusföroreningar, att utpekade boplatser för fladdermöss ska i möjligaste mån sparas och om det inte är möjligt ska fladdermusholkar sättas upp och att utformningen av detaljplanen påverkats genom att ha gröna och mörka stråk i planområdet.

Föreningen menar att det är av största vikt att hänsynsåtgärder/skyddsåtgärder så långt möjligt skrivs in på plankartan och i avtal med byggaktören för att säkerställa att de verkligen utförs. Vissa åtgärder behöver också löpande underhåll som holkar och det måste också skrivas in i avtal. Det är bra att det t.ex. finns planbestämmelser om att begränsa ljusföroreningar.

Men vi vill samtidigt varna för att det finns en övertro på att skyddsåtgärder, som att sätta upp holkar, tillföra död ved m.m. verkligen kan kompensera för förlust av värdefull naturmark. Om detaljplanen genomförs krymper arealen naturmark vilket är negativt för möjligheten att på sikt behålla den biologiska mångfald som finns i området idag. Föreningen gör

bedömningen att detaljplanen trots åtgärder kommer att försämra förutsättningarna för fåglar och fladdermöss i området. Föreningen motsätter sig därför att området öster om Henriksdalsbacken bebyggs.

Planen ger negativa konsekvenser för naturvärdena

De negativa konsekvenserna för naturvärdena beskrivs bra i planhandlingarna. Det sägs att planförslaget innebär en påtaglig negativ påverkan på naturmiljön. Även de negativa konsekvenserna för spridningssambanden för såväl barrskogs- som ädellövträdsmiljöer beskrivs och i miljöredovisningen sägs att: *”Ett genomförande kommer även att medföra negativa konsekvenser för spridningssambanden för organismer knutna till såväl barrskogs- som ädellövträdsmiljöer. Detta gäller särskilt de nord-sydliga spridningssambanden. Minskningen av skogsområdet på Henriksdalsberget innebär en förlust av biologisk mångfald. Konsekvenserna för den gröna infrastrukturen och spridningsmöjligheterna bedöms vara negativa då planområdet utgör en del av en länk i såväl ädellövsnätverket som barrskogsnätverket. De kumulativa effekterna med övriga pågående detaljplaner på västra Sicklaön bidrar till att ytterligare försvaga spridningssambanden.”*

Vidare sägs i miljöredovisningen *”Under planarbetets gång har utbyggnadsförslaget justerats något utifrån framför allt de natur- och rekreationsvärden som identifierats inom ramen för projektet. Ett genomförande av planförslaget kommer, trots det, att medföra en påtaglig negativ påverkan på naturmiljön. Detta framför allt då delar av planområdet omfattar tidigare icke exploaterad naturmark med höga naturvärden.”*

Vi delar helt bedömningen angående detaljplanens konsekvenser för naturmiljön. Det är bra att de kumulativa effekterna av denna plan tillsammans med övriga planer på västra Sicklaön också nämns.

Det är bra att ökat slitage på kvarvarande naturmark samt kanteffekter av den tillkommande bebyggelsen tas med i planhandlingarna för att få med alla de negativa konsekvenserna planen faktiskt ger upphov till. Det som saknas är ju dock slutsatsen att den valda platsen, Trolldalen, är olämplig att bebygga.

Ekosystemtjänstanalysen visar att bebyggelsen i Trolldalen bör undvikas

Det är bra att planens påverkan på ekosystemtjänster tas upp i planhandlingarna. Vi vill särskilt lyfta fram följande: *”Skulle man välja att bara bygga på den västra sidan av Henriksdalsbacken skulle ekosystemtjänsterna i planen öka då den sidan har få ekosystemtjänster idag, och gröna gårdar, tak och växtbäddar i gatumiljö skulle bidra till fler än dagens ekosystemtjänster. Den västra sidans tomter förslås dock bli så högexploaterade att GYF på 0,6, som är den minsta kvoten uppnås med knapp marginal.”* Föreningen instämmer helt och slutsatsen borde vara att bebyggelsen öster om Henriksdalsbacken utgår från detaljplanen.

Men vi har även invändningar mot en av slutsatserna som dras gällande ekosystemtjänster. Det står att i miljöredovisningen att *”Planförslaget bör generellt sett påverka ekosystemtjänsten Social interaktion positivt då nya sociala ytor föreslås i gårdsmiljöer och i utökat parkstråk och fickpark”*. Positivt för vilka undrar vi? Sociala ytor i gårdsmiljöer är positivt för de som ska bo i de nya husen, men för alla andra innebär planförslaget att

naturområdets yta minskar och upplevelsen av den kvarvarande skogen påverkas negativt av syn- och ljudintryck när bebyggelsen flyttar längre in i skogen än i dagsläget. Att de nya parkstråken skulle vara så betydelsefulla ifrågasätter vi. Området är redan idag mycket välanvänt.

Rekreativa värden påverkas negativt

Som mycket riktigt beskrivs i planhandlingarna har skogen på Henriksdalsberget stora rekreativa värden. Det är det enda större grönområde som finns i denna del av Nacka och som nu planeras att minskas i både areal och kvalitet/upplevelsevärde.

Vi vill lyfta fram det som sägs i miljöredovisningen, första stycket under *Rekreativa värden*: *”Henriksdalsberget har idag stora naturrekreativa värden inom Trolldalen samt en del av den natur som omger Henriksdalsringen. Skogsområdet används flitigt inte minst av barn, förskola och skola. Stora områden går dock inte att vistas i på grund av branter. Buller är också en viktig aspekt för de boende i val av plats för rekreation. Den södra sidan är mycket bullerstörd av väg 222 (Värmdöleden). Man väljer således i första hand den norra sidan, den skyddade parken eller mer bullerskyddade platser i skogen.”*

Vidare sägs i miljöredovisningen *”kommer naturområdet kring Henriksdal att bli mindre och därav försämrats förutsättningarna för rekreation i naturområde och naturrekreativa värden som skogskänsla, vild natur, lugn och ro.”*

En mycket viktig aspekt som nämns i miljöredovisningen är att den södra delen av området är bullerstörd av Värmdöleden och det står att *”Man väljer således i första hand den norra sidan, den skyddade parken eller mer bullerskyddade platser i skogen.”* I det perspektivet blir konsekvensen av planförslaget allvarlig för de rekreativa värdena då den kvarvarande skogen inte längre kan ge samma upplevelsevärden som idag.

Ett antal åtgärder föreslås som ska minska planens negativa effekter. Vi menar att dessa åtgärder inte kan uppväga de negativa effekterna på områdets rekreativa värden. Det som anges som positiva effekter vid genomförande av planen skulle ju i stor utsträckning kunna göras ändå såsom att göra utsiktsplatser mer tillgängliga för vistelse etc.

Höga klimatambitioner kan inte ursäkta byggande i naturmark

I planhandlingarna sägs att det finns *”goda möjligheter att minska utsläppen jämfört med om byggandet sker enligt standardförfarande”* och att *”hela stadsbyggnadsprojektet/detaljplanen ska ha klimatambitioner.”* Det är bra att kommunen har höga klimatambitioner men det gör inte att man kan motivera att bygga i värdefull naturmark. Om man utgår från Nacka kommuns klimatmål om att *Nackas utsläpp ska minska med i snitt 12% per år* ska byggande som innebär mycket sprängning i berg och att en naturlig kolsänka tas bort undvikas. I klimat- och miljöprogrammet, antaget av kommunfullmäktige i mars 2025, sägs *”Målet inkluderar utsläpp från sådant som byggnation, konsumtion, transporter och energiförbrukning.”*

Naturskyddsföreningen i Nacka

Ronny Fors, ordförande